

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรเพิ่มสูงขึ้น ทำให้มีความต้องการและความจำเป็นในการนำไปผลิตในภาคอุตสาหกรรมสูง อีกทั้งปัจจุบันจำนวนประชากรมีมากขึ้นความต้องการในการใช้มีมากขึ้นตามมา ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมและเกิดมลพิษต่างๆต่อสภาพแวดล้อม และมลพิษอันเกิดจากขยะมูลฝอยในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้น จนกระทั่งรัฐบาลได้ออกกฎหมายควบคุมดูแลมีมาตรการต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้การจัดการได้ครอบคลุมในทุกๆด้าน องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการกระจายอำนาจแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นของตนเอง กลุ่มองค์กรต่างๆถือเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหา การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนจึงจำเป็นต้องมีการจัดการแก้ปัญหาจากความร่วมมือขององค์กรต่างๆ เช่น เดียวกัน เพราะปัญหาขยะเกิดขึ้นจากทุกคนเป็นผู้กระทำ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษากระบวนการจัดการขยะมูลฝอยและขยายความร่วมมือการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม อำเภอต้นทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาเชิงพรรณนา ในกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร ซึ่งประกอบด้วยการลดปริมาณขยะ แหล่งกำเนิด การนำขยะมาใช้ซ้ำ การฟื้นฟูประโยชน์จากขยะ การนำขยะมาแปรสภาพและผลิตใหม่ รวมทั้งการกำจัดขยะขององค์กรภาครัฐ องค์กรประชาชน องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้อาวุโส ว่ามีการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล ในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างไร และการศึกษาขยายความร่วมมือขององค์กรในการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในและนอกองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดการร่วมกันอย่างไร มีความร่วมมือเกิดขึ้นหรือไม่ อะไรเป็นสาเหตุในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่องค์กรการบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยจะใช้ทั้งแบบสอบถาม การสังเกต สัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลด้วย รวมทั้งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองอีกทั้งมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในเฉพาะองค์กรภาครัฐ ซึ่งเป็นองค์กรที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลอันมีหน้าที่ต้องจัดการ บำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นและการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาเริ่ม โครงการและกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการป้องกันผลกระทบอันเกิดจากปัญหามลพิษในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนอีกด้วย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อทราบกระบวนการและข่าวความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตำบล ซึ่งจะนำเสนอผลการศึกษเข้าสู่การพิจารณาขององค์การบริหารส่วนตำบลในการเป็นแนวทางสำหรับวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกันขององค์กรในเขตพื้นที่ ทั้งนี้สามารถนำประเด็นที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ ผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลในองค์กรที่ศึกษาและปริมาณขยะที่พบในแต่ละวันโดยเฉลี่ยในพื้นที่

1) ลักษณะทั่วไปของบุคคลแต่ละองค์กร

องค์กรภาครัฐที่ศึกษามีจำนวน 16 คน ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอาวุโสอำเภอ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกรรมการบริหาร และกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายการบริหารและเป็นข้าราชการประจำเกี่ยวข้องกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเองได้ในอนาคต ซึ่งในส่วนอำเภอจะเป็นบุคคลที่มีการศึกษาดั้งแต่ระดับปริญญาจนถึงระดับปริญญาโท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จบการศึกษาดั้งแต่ประถมศึกษาตอนต้น จนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า ส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลจากบุคคลที่ศึกษาทั้งหมด 4 คน มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 1 คนและ ส่วนของข้าราชการการเมืองที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล จบการศึกษาดั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

องค์กรประชาชน จำนวน 28 คน ได้แก่ องค์กรประชาชน ในกลุ่มผู้นำตัวแทนกลุ่มระดับหมู่บ้าน และตำบล จำนวน 20 คน นอกนั้นยังมีกลุ่มพระสงฆ์ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสแต่ละวัดในเขตพื้นที่ศึกษาจำนวน 8 คน มีการศึกษาดั้งแต่ประถมศึกษาตอนต้น จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งสามัญและเทียบเท่า

องค์กรธุรกิจเอกชน จำนวน 20 คน ซึ่งได้แก่ องค์กรธุรกิจเอกชนภาคธุรกิจเกษตร จำนวน 10 คน และมีการศึกษาดั้งแต่ประถมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับปริญญาตรี ส่วนภาคธุรกิจบริการ จำนวน 10 คน ซึ่งมีการศึกษาดั้งแต่ประถมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่จะมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและอาชีพ

องค์กรพัฒนาเอกชน มีจำนวน 3 คน ได้แก่ ตัวแทนจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามาทำงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม จำนวน 3 คน โครงการและกิจกรรมมีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงระดับปริญญาโท

ผู้อาวุโส มีจำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในและนอกเขตพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ให้คำแนะนำ อีกทั้งยังเป็นທີ່ปรึกษาช่วยเหลือหรือทำงานในการให้ความรู้และพัฒนาตำบล ซึ่งพบว่ามีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 4 คน และมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 1 คน โดยบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่เคยรับราชการมาก่อน อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับผู้นำชุมชนและประชาชนในตำบลหนองจ่อม

สรุปลักษณะของบุคคลในองค์กรที่ศึกษาทั้ง 5 องค์กร มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 19 คน ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 27 คน ระดับอนุปริญญา/เทียบเท่าจำนวน 9 คน ระดับปริญญาตรีจำนวน 13 คน และสูงกว่าระดับปริญญาตรีจำนวน 4 คน

2) ชนิดของขยะและปริมาณขยะที่พบแต่ละประเภทในพื้นที่

ชนิดของขยะที่เกิดขึ้นและพบในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม ได้แก่ กระดาษ, วัสดุจำพวกกระดาษ เศษแก้ว ขวด กระจัง อลูมิเนียม เศษเหล็ก พลาสติก ขาง เศษไม้ ขี้เถ้า เศษอาหาร ซากพืช - สัตว์ มูลสัตว์ โฟม ไฟเบอร์ น้ำมันที่ใช้แล้ว เศษผม เศษผ้า เปลือกผลไม้ ใบไม้แห้ง - สด เป็นต้น ซึ่งเป็นขยะที่พบในทุกพื้นที่อื่นๆ เช่นกัน จากการศึกษาหาปริมาณขยะที่พบในแต่ละวันโดยเฉลี่ยกิโลกรัม ต่อวัน พบว่าขยะประเภทกระจัง อลูมิเนียม และเศษเหล็กมีปริมาณมากที่สุด (จำนวน 371.2 กิโลกรัมต่อวัน)

5.1.2 กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร

การศึกษากระบวนการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์กรภาครัฐ องค์กรประชาชน องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้อาวุโส ทั้งนี้ได้ศึกษาประเด็นการลดปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิด การนำขยะมาใช้ซ้ำ การแปรสภาพและผลิตใหม่เพื่อนำไปใช้ การนำมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือฟื้นฟูประโยชน์ใหม่อีก และการกำจัดขยะ โดยสรุปได้ดังนี้

ในภาพรวมของการศึกษากระบวนการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรในเขต
 องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในการลดปริมาณขยะ
 ณ แหล่งกำเนิดตัวแทนจากทุกองค์กร ได้ทำการคัดแยกขยะเพื่อนำไปขาย มีการนำขยะไปใช้ซ้ำโดย
 ทำการล้างทำความสะอาดหรือซ่อมแซมใหม่ มีการนำประโยชน์กลับไปใช้ใหม่โดยการทำให้อยู่
 สลายแปรสภาพจากเดิมกลับมาใช้ซ้ำ ทั้งนี้จะทำเป็นบางส่วนในองค์กรประชาชน องค์กรธุรกิจ
 เอกชนภาคเกษตร และผู้อาวุโส อีกทั้งในการนำขยะมาฟื้นฟูประโยชน์มาใช้ใหม่ได้ทำมากในองค์กร
 พัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชน แต่การดำเนินงานไม่เกิดความต่อเนื่อง สาเหตุมาจากการไม่
 ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ ขาดความต่อเนื่อง และจากการศึกษาองค์กร
 พัฒนาเอกชน พบว่าการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยยังกระจุกตรวมเป็นกลุ่มเล็ก ซึ่งยังไม่มีการ
 ขยายผลงานออกสู่ชุมชนโดยแพร่หลายมากนัก อีกทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนมีการทำงานในลักษณะ
 แบ่งเขตความรับผิดชอบเป็นพื้นที่มีคนดูแลคอยให้คำแนะนำปรึกษาช่วยเหลือชุมชนค่อนข้างน้อย
 ไม่ทั่วถึงมากนัก ส่วนการกำจัดขยะขององค์กร พบว่ามีการกำจัดขยะทั้งวิธีการเผาและการฝังกลบ
 อีกทั้งการนำมาทำปุ๋ยหมัก แต่วิธีการดังกล่าวไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลมีบ้างในบางส่วนของ
 องค์กรภาครัฐ ซึ่งได้ทำการกำจัดขยะโดยวิธีการใช้เตาเผาตามแบบกรมอนามัย ซึ่งก็เหมาะสำหรับ
 ขยะแห้งที่มีปริมาณไม่มากนัก และในบางส่วนขององค์กรธุรกิจเอกชนภาคเกษตร ผู้อาวุโส ที่ได้
 นำขยะไปทำปุ๋ยหมักค่อนข้างจะถูกวิธี ทั้งนี้เป็นเพราะว่ามีการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา
 รวมทั้งได้อาศัยประสบการณ์และนำภูมิปัญญาพื้นบ้านเดิมมาประยุกต์ใช้ ทำให้การทำปุ๋ยหมักได้
 ผล และขยะเปียกที่นำมาทำเป็นปุ๋ยหมักส่วนใหญ่ได้คัดแยกออกไปใช้ประโยชน์ต่างๆบ้างแล้ว ซึ่ง
 ส่วนมากจะเป็นวัสดุที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมชุมชน จะเห็นว่าในกระบวนการจัดการ
 ขยะมูลฝอยขององค์กรภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้อาวุโส พบว่ามีวิธีการที่คล้ายกัน
 บางประการคือ จะเน้นการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งภายในองค์กรเอง
 และชุมชนตำบล เป็นที่สังเกตว่าในองค์กรประชาชนและองค์กรธุรกิจเอกชนได้มีการจัดการขยะ
 มูลฝอย โดยเน้นการเรียนรู้และปฏิบัติมากกว่าการนำไปถ่ายทอดให้ความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
 บุคคลในองค์กรมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน

5.1.2 ข่ายความร่วมมือการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรในเขตองค์กร บริหารส่วนตำบล

ข่ายความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร ได้ศึกษาประเด็นการวางแผน
 การดำเนินงาน และการประเมินผลในการคัดแยกขยะ การจัดเก็บรวบรวมและขนส่งขยะ การจัด

สถานที่รองรับการคัดแยกและสถานที่รองรับการกำจัดรวมถึงการกำจัดขยะ ทั้งนี้ได้ศึกษาจาก องค์การภาครัฐ องค์การประชาชน องค์การธุรกิจเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน และผู้อาวุโส โดยนำผู้ การอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

ช่วยความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้ศึกษาประเด็นการคัดแยกขยะ การจัดสถานที่ในการ คัดแยกขยะและสถานที่รองรับการกำจัด การจัดเก็บรวบรวมและขนส่งขยะและการกำจัดขยะ ซึ่ง จากการศึกษาช่วยความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หนองจ่อม พบว่าองค์การภาครัฐได้ทำการวางแผนร่วมกันเพื่อคัดแยกขยะในโรงเรียน วัด และ สถานที่ราชการ ซึ่งถือว่าองค์การภาครัฐได้มีปฏิสัมพันธ์กันในการแลกเปลี่ยนข้อมูล อุปกรณ์ เครื่องใช้ นับเป็นข่ายสังคม (Social Network) ที่เป็นทางการบนพื้นฐานการแลกเปลี่ยนอันมีความเกี่ยวข้อง โดยการเข้าสู่ระบบโครงสร้างของรัฐ และพลังวัฒนธรรมในชุมชนเกิดความร่วมมือกันขึ้นระหว่าง องค์การภาครัฐ และองค์การประชาชน ในลักษณะความสัมพันธ์ขององค์กรทั้งสองทำให้เกิดการจัด การขยะมูลฝอยร่วมกันนับเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการมูลฝอยชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยเริ่มจาก การคิดร่วมกัน ส่วนการดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าความร่วมมือในการดำเนินงานจากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นความร่วมมือระหว่าง องค์การภาครัฐกับองค์การประชาชนในการดำเนินงานคัดแยกขยะ ทั้งนี้ความร่วมมือดังกล่าวจึงเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การรัฐมีลักษณะเป็นคู่ขนานกัน เพราะองค์การรัฐได้ดำเนินการ สนับสนุนให้องค์กรประชาชนได้ทำการคัดแยกขยะขึ้น นับว่าเป็นพื้นฐานของการเชื่อมโยงบุคคล ในองค์กรเพื่อกระทำร่วมกันซึ่งเป็นการกระทำอันเกิดจากการคิดริเริ่มของหน่วยงานของรัฐ สนับสนุนให้ประชาชนได้ดำเนินงานตามนโยบาย ซึ่งจะนำไปสู่เครือข่ายชนิดต่างๆ โดยเกิดจาก แรงจูงใจอีกทางหนึ่ง สำหรับการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน และ ผู้อาวุโส มีเพียงบางส่วนที่ได้ดำเนินงานร่วมกันบางกรณีเช่น ร่วมกันประชุมตัดสินใจคัดเลือก สถานที่ในการรองรับการคัดแยกและรองรับการกำจัดในหมู่บ้านและตำบลเท่านั้น จึงทำให้ไม่เกิด ความต่อเนื่องในการดำเนินงานความร่วมมือขององค์กรจึงไม่เกิดขึ้นมากในการจัดการขยะมูลฝอย และในช่วยความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อมด้านการ ประเมินผล พบว่ามีเพียงองค์การภาครัฐเท่านั้นที่ได้ร่วมกันกับองค์การประชาชน องค์การพัฒนา เอกชน และผู้อาวุโส โดยประชุมสรุปผลการจัดการและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ซึ่งส่วนใหญ่ จะเป็นเรื่องการจัดหา สถานที่ในการคัดแยกและรองรับการกำจัดและการกำจัดขยะ รวมทั้งการ คัดแยกขยะในบางส่วน จะเห็นว่าในความร่วมมือขององค์กรเพื่อประเมินผลยังไม่ครอบคลุมการ จัดการมูลฝอยชุมชนทั้งหมด ซึ่งน่าจะเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อมก็ยังไม่

การดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร การประเมินผลร่วมกันขององค์กรภายในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม จึงยังไม่เกิดขึ้นโดยจะมีบางส่วนในองค์กรภาครัฐกับองค์กรประชาชนเท่านั้นซึ่งมีความเห็นว่า ควรปลูกฝังและเกิดการยอมรับขององค์กรภาครัฐ และองค์กรประชาชนทำงานร่วมกัน และเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวบุคคลในองค์กรทั้งสองได้ร่วมกันคิด ทำ และประเมินผลร่วมกัน ทั้งนี้อาจก่อให้เกิดการเลียนแบบและรวมกลุ่มกันได้อีกทั้งขยายความในอนาคตจะเป็นจึงเกิดลักษณะที่เป็นพลวัตรมากขึ้น

5.1.3 ข่ายความร่วมมือการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

สำหรับในข่ายความร่วมมือการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม พบว่ามีเพียงองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนบางส่วนเท่านั้นที่มีการติดต่อประสานงานกันจัดการขยะมูลฝอยกับองค์กรอื่นนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะองค์กรภาครัฐได้ร่วมกันวางแผนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลแบบครบวงจรทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด และได้ดำเนินงานร่วมกันกับองค์กรภาครัฐด้วยกันเองทำการจัดประชุมและเปิดเวทีประชาชนอำเภอขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาข้อตกลงร่วมกัน อีกทั้งมีการประเมินผลร่วมกันกับองค์กรประชาคมเพื่อสรุปผลงานที่ได้ดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยในตำบล ซึ่งจะเห็นว่าความร่วมมือขององค์กรภาครัฐนอกเขตชุมชนตำบลได้เปิดโอกาสให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นวินิจฉัย และตัดสินใจร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับว่าเป็นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและนำไปสู่การจัดการขยะมูลฝอยร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป จะเห็นว่าในข่ายความร่วมมือการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรภาครัฐกับองค์กรประชาชนมีความร่วมมือกันนอกตำบล ส่วนในองค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนที่อยู่ในพื้นที่ และผู้อาวุโส ไม่มีความร่วมมือการจัดการขยะมูลฝอยเกิดขึ้นนอกเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้เห็นว่ากระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแต่ละข่ายความร่วมมือการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม ยังไม่เป็นระบบ รวมทั้งยังขาดองค์การในการประสานงานมาให้คำแนะนำและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน อีกทั้งไม่มีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะการทำงานแบบกลุ่ม ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตำบลหนองจ่อม

ทั้งนี้กระบวนการจัดการขยะของประชาชนสามารถนำไปสู่การอภิปรายผลการศึกษา เพื่อชี้และเสนอให้เห็นประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังต่อไปนี้:-

5.2.1 กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร

1) การลดปริมาณขยะ จากแหล่งกำเนิด

องค์กรทุกองค์กร ซึ่งได้แก่ องค์กรภาครัฐ องค์กรประชาชน องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้อาวุโส มีการลดปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิด โดยเน้นการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ทั้งนี้ได้แบ่งส่วนที่ขายได้และนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ อีกทั้งในองค์กรภาครัฐยังเน้นการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงวิธีการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่เป็นผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ส่วนการจัดการขยะมูลฝอยของทุกองค์กรได้มีการคัดแยกขยะตามนโยบายขององค์กรภาครัฐ และคัดแยกขยะเพื่อนำไปขายและนำไปใช้ประโยชน์ และการคิดเสียดังแต่การเลือกซื้อวัสดุผลิตภัณฑ์ต่างๆ เข้ามาในบ้าน มีการตั้งกฎระเบียบในบ้านเพื่อทำการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ซึ่งแนวคิดและการจัดการขององค์กรต่างๆ ดังกล่าวได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2542) ปัจจัยก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้งในขยะมูลฝอย ส่งผลต่อปริมาณขยะมูลฝอย ทำให้เกิดการคัดแยกขยะมูลฝอย ช่วยลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มิสรา สามารถ (2540) แนวทางความร่วมมือระหว่างประชาชนกับภาครัฐในการแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้ง ซึ่งทั้งสองต่างให้การสนับสนุนและร่วมมือกับนโยบายการแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้ง แต่มีเงื่อนไขการจัดการและสอดคล้องกับแนวคิดของ พูลศักดิ์ ประทุมทรพาล (2540) การจัดการขยะมุ่งหลีกเลี่ยง เน้นการลดการเกิดขยะจากแหล่งก่อเกิดแทนที่ควบคุมการเกิดขยะ

2) การนำขยะมาใช้ซ้ำ การแปรสภาพและผลิตใหม่ และการนำขยะมาฟื้นฟูประโยชน์ใหม่เพื่อนำไปใช้อีก

องค์กรทุกองค์กรมีการนำขยะมาใช้ซ้ำ เช่น การล้างถังพลาสติกผงซักฟอกขนาดใหญ่มาใส่ของเก็บหรือใส่ขยะภายในบ้าน ขวดพลาสติกน้ำดื่มล้างมาใช้น้ำดื่มแช่ตู้เย็น ขวดกาแฟ โอวัลตินล้างแล้วนำกลับมาใส่น้ำตาล เครื่องปรุงอื่นๆ เป็นต้น มีการแปรสภาพและผลิตใหม่ เช่น การซ่อมแซมโต๊ะเก้าอี้มาใช้ การนำขาเก้าอี้โครงเหล็กมาวางตั้งขยะยกให้สูงขึ้น การนำกระสอบป่านมาตัดแบ่งเป็น 3 ส่วนเพื่อเย็บเป็นถุงใส่ข้าวเปลือกแช่น้ำให้ข้าวออกมาไปหว่านปลูกข้าว เป็นต้น ส่วนการฟื้นฟูประโยชน์มาใช้ใหม่ เช่น การนำมูลสัตว์มาทำเป็นแก๊สชีวภาพ ซึ่งเป็นการเสนอขององค์กรภาครัฐ แต่ไม่มีการดำเนินการ เพราะทุกองค์กรเห็นว่าเป็นวิธีการที่ต้องใช้ต้นทุน

ทุนสูง ในการดำเนินการต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญและมีความสามารถในการดำเนินการ ประกอบกับยังเห็นว่า ปริมาณขยะที่จะนำมาดำเนินการยังมีปริมาณน้อย ทั้งนี้องค์การธุรกิจเอกชนภาคธุรกิจเกษตร ยังเห็นว่า การฟื้นฟูมาใช้ประโยชน์ เช่น การทำเป็นแก๊สชีวภาพ การทำเป็นพลังงานไฟฟ้า ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรและพัฒนาเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้ จะเห็นว่าวิธีการนำขยะมาใช้ซ้ำ การนำขยะมาแปรรูปผลิตใหม่ และนำประโยชน์มาใช้ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการขยะและกระบวนการกำจัดขยะของ พูลศักดิ์ ประทุมพรพาล (2540) ซึ่งกล่าวว่า กระบวนการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) สามารถนำมาผลิตเป็นสินค้าใหม่ หรือนำมาซ่อมแซมใช้ใหม่ได้ และการนำกลับมาผลิตใหม่ (Recycling) สามารถนำมาย่อยสลายเพื่อทำเป็นปุ๋ยธรรมชาติ หรือนำมาแปรรูปใช้ใหม่ได้ ส่วนการฟื้นฟูประโยชน์จากขยะ (Recovery) เป็นกระบวนการดึงเอาพลังงานจากขยะมาใช้ซ้ำอีก เช่น การผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า การผลิตแก๊สชีวภาพมาใช้ เป็นต้น

3) การกำจัดขยะ

ในองค์การประชาชน และองค์การธุรกิจเอกชน ได้ให้บริษัทเอกชนมารับเหมาดำเนินการกำจัดขยะ และเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ้อมต้องทำการประสานงานควบคุมการดำเนินงาน ทั้งนี้ในส่วนขององค์การภาครัฐยังได้มีการเน้นให้ทุกบ้านกำจัดขยะด้วยตนเอง ส่วนผู้อาวุโสมีการเสนอให้เน้นการประชาสัมพันธ์ รณรงค์จากภาครัฐ โดยต้องมีอย่างต่อเนื่อง รัฐต้องประสานงานกับบริษัทเอกชนในการเก็บขน รัฐต้องจัดถังขยะไว้ตามบ้านและต้องควบคุมกำหนดวางแผนการดำเนินงานร่วมกับบริษัทเอกชน โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเข้าใจในวิธีการกำจัดขยะ และผลกระทบจากวิธีการกำจัดขยะทั้งนี้ผู้อาวุโส และองค์กรพัฒนาเอกชนยังมีการแยกขยะเปียกทำเป็นปุ๋ยหมักด้วยวิธีการคลุกผสมดินและทำการหมักเป็นปุ๋ยนำชีวภาพ องค์กรพัฒนาเอกชน มีการเสนอโดยเน้นให้มีการนำขยะมาใช้ประโยชน์ใหม่อีก นอกจากนี้ยังเสนอให้เน้นการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ภาครัฐ ต้องให้ความรู้ วิธีการกำจัดที่ถูกต้องเหมาะสม โดยได้เสนอแนวคิดในเบื้องต้นถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ้อมยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการกำจัดขยะ ต้องประสานกับบริษัทเอกชนให้มีการดำเนินการควบคุมการจัดเก็บขนส่งให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2537) ในความร่วมมือของประชาชนในการแยกมูลฝอยก่อนนำทิ้ง ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับหน้าที่ในการกำจัดขยะ ซึ่งส่วนใหญ่ยังคิดว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ต้องดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย และชี้แจงทำความเข้าใจแก่ประชาชนเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหา อีกทั้งสามารถจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในพื้นที่รับผิดชอบได้

5.2.2 ข่ายความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร

ข่ายความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร ได้ศึกษาประเด็นการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลในการคัดแยกขยะ การจัดเก็บรวบรวมและขนส่งขยะ การจัดสถานที่รองรับการคัดแยกและสถานที่รองรับ การกำจัดรวมถึงการกำจัดขยะ ทั้งนี้ได้ศึกษา องค์กรภาครัฐ องค์กรประชาชน องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้อาวุโส ทั้งในและนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนำสู่การอภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้

การคัดแยกขยะในการวางแผนและการดำเนินงานร่วมมือขององค์กรภาครัฐได้วางแผนและดำเนินงานร่วมกันกับจากองค์กรภาครัฐด้วยกันเองทั้งในและนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อีกทั้งมีการวางแผนร่วมกันกับจากองค์กรประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลและดำเนินการจัดซื้อถังขยะคัดแยกมอบให้โรงเรียน วัด และสถานที่ราชการได้คัดแยกขยะตามแผนงานที่วางไว้ร่วมกัน ซึ่งจะเห็นว่าจากองค์กรภาครัฐได้แสดงบทบาทรับผิดชอบต่อการนำทรัพยากรที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ และได้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องบทบาทอำนาจหน้าที่ของอำนาจหน้าที่ ปันยารชุน (2539) ในการจัดการขยะการแก้ปัญหาได้แยกสมาชิกของสังคมตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งองค์กรภาครัฐเป็นกลุ่มแรก คือ รัฐต้องดูแลการพัฒนาประเทศ รับผิดชอบ และกำหนดสิ่งจูงใจเพื่อให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและสามารถรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนสืบไปได้

การจัดเก็บรวบรวมและขนส่งขยะในการวางแผนและการดำเนินงานร่วมกันขององค์กรภาครัฐได้วางแผนร่วมกันที่จะร่วมกันจัดเก็บรวบรวมและขนส่งขยะกับจากองค์กรภาครัฐทั้งในและนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนการดำเนินงานร่วมกันขององค์กรไม่เกิดข่ายความร่วมมือเกิดขึ้นทั้งในและนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้องค์กรประชาชน องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้อาวุโสได้ให้เหตุผลว่าการจัดการดังกล่าวเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐต้องเป็นผู้ดำเนินการ ที่กล่าวมาได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่(2537) ซึ่งได้ทำการศึกษาความร่วมมือของประชาชนในโครงการกำจัดมูลฝอยสุขาภิบาลแม่สาย พบว่าประชาชนยินดีให้ความร่วมมือจ่ายค่าธรรมเนียมในอัตราที่น้อยที่สุด ทั้งนี้โดยในความร่วมมือแบบไม่มีเงื่อนไขและส่วนใหญ่ประชาชนยังคิดว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่จะต้องสนับสนุนชี้แจงและแก้ปัญหามูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าประชาชนได้คิดวางแผนร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐ ส่วนการดำเนินงานยังเห็นว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการแก้ปัญหามูลฝอย

ในการจัดสถานที่คัดแยกและสถานที่รองรับการกำจัดขยะในการวางแผนและการดำเนินงานร่วมกันระหว่างองค์กรภาครัฐกับองค์กรประชาชน องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้อาวุโส ทั้งในและนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดประชุมวางแผนร่วมกัน ส่วนการดำเนินงานในองค์กรประชาชน องค์กรธุรกิจเอกชนและผู้อาวุโส ได้ร่วมกันประชุมเพื่อตกลงใช้พื้นที่สุสานแต่ละหมู่บ้านเป็นสถานที่รองรับการคัดแยกและกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อีกทั้งองค์กรภาครัฐยังได้ร่วมกันประชุมกับองค์กรภาครัฐด้วยกันนอกเขตตำบล เพื่อดำเนินงานการประชุมตกลงจัดสถานที่เพื่อรองรับการคัดแยกและสถานที่รองรับการกำจัดขยะในอำเภอสันทราย และในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดการขยะมูลฝอยแบบรวมศูนย์ ซึ่งที่กล่าวมาได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุไรวรรณ คำไทย (2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยได้แก่การเก็บรวบรวมขยะเพื่อเก็บขนขยะและเพื่อการกำจัดขยะ โดยเสนอว่าควรจะมีระบบที่ถูกต้องและเหมาะสมกับลักษณะของมูลฝอยและลักษณะของงานการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นการจัดการระบบที่ทำให้เกิดความเหมาะสม โดยสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนถึงวิธีการจัดการขยะของรัฐที่กำลังดำเนินการอยู่ เพื่อให้ประชาชนสามารถให้ความร่วมมือกับรัฐได้ถูกต้อง

การกำจัดขยะด้านการวางแผนร่วมกันขององค์กรภาครัฐกับองค์กรประชาชน องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้อาวุโส ได้วางแผนร่วมกันในการกำจัดขยะโดยวิธีการเผาในเตาเผาขนาดเล็กประจำหมู่บ้าน และองค์กรภาครัฐได้ร่วมกันวางแผนกับองค์กรประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นภายในระดับอำเภอเพื่อวางแผนกำจัดขยะโดยการฝังกลบแบบรวมศูนย์ของอำเภอสันทราย ซึ่งได้มีการประชุมวางแผนร่วมกัน ส่วนด้านการดำเนินงานกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ้อมมีการดำเนินงานกำจัดขยะร่วมกันเกิดขึ้นในบางส่วน โดยในองค์กรประชาชนไม่ร่วมกับองค์กรธุรกิจเอกชนภาคธุรกิจเกษตร ในการแลกเปลี่ยนสิ่งของที่ใช้แล้วได้มีความร่วมมือเกิดขึ้นระหว่างองค์กรธุรกิจเอกชน ภาคธุรกิจบริการกับภาคธุรกิจเกษตร ซึ่งจากความร่วมมือในการกำจัดขยะขององค์กรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ้อมได้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องเครือข่ายสังคม (Social Net work) ของ พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์(2536) กล่าวถึงเครือข่ายสังคมว่าเป็นความสัมพันธ์ที่อยู่มีพื้นฐานการแลกเปลี่ยนพันกันบนความเกี่ยวข้องกันของบุคคลในเครือข่าย ซึ่งมีความหลากหลายของกลุ่มบุคคล ความร่วมมือที่เกิดขึ้นเป็นข่ายความร่วมมือทางสังคมที่เกิดจากผู้กระทำร่วมกันอันเกิดจากหน้าที่ต้องกระทำ และเป็นข่ายความร่วมมือทางสังคมที่เกิดโดยธรรมชาติมีความผูกพันกันภายในกลุ่มอันเกิดจากความใกล้ชิดของบุคคล จึงทำให้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะการพึ่งพาแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในสังคม

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากระบวนการจัดการขยะมูลฝอยและภัยความร่วมมือการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร ดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 การจัดการขยะมูลฝอย

1) ในการดำเนินงานหน่วยงานของรัฐ ต้องเร่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ของการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนท้องถิ่นและสร้างความตระหนักในการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการทุกขั้นตอนการบริหารจัดการ

2) ในองค์กรประชาชนควรมีเวทีแลกเปลี่ยนกันอย่างเป็นระบบ โดยจัดตั้งตัวแทนเป็นผู้ประสานงานและนำเสนอประเด็นต่างๆ ไปยังหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เพื่อทำงานร่วมกัน ทั้งนี้ต้องประสานทั้งในและนอกระบบ เช่น องค์กรภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรการกุศลเพื่อสาธารณะประโยชน์รูปแบบต่างๆ เป็นต้น

3) องค์กรธุรกิจเอกชนต้องเป็นหน่วยองค์กรที่ประสานระหว่างองค์กรประชาชนและองค์กรธุรกิจเอกชน และองค์กรภาครัฐ ทั้งในและนอกชุมชนตำบล โดยทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคอยสนับสนุน ช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

4) องค์กรพัฒนาเอกชนควรเผยแพร่ผลงานให้กว้างขวางครอบคลุมทั้งตำบล ทั้งนี้ต้องจัดให้มีกิจกรรมหลากหลายตั้งแต่ในระยะแรกจนกระทั่งคัดเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมแต่ละชุมชนหมู่บ้านได้แล้ว จากนั้นจึงทำการส่งเสริมเจาะเฉพาะไปตามความเหมาะสม

5) ในส่วนของผู้อาวุโสสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาถ่ายทอดในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับองค์กรภาครัฐได้ ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐต้องกระทำการอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการดำเนินงานพร้อมการประเมินผลไปด้วยกันเพื่อสร้างการเรียนรู้ไปด้วยกัน

6) องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองจ่อมในฐานะที่เป็นองค์กรภาครัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดควรจัดกิจกรรมต่างๆ ที่แสดงหรือเป็นสื่อให้เห็นถึงการจัดการขยะมูลฝอยที่ชัดเจน เช่น จัดกิจกรรมการอนุรักษ์พลังงาน กิจกรรมการนำวัสดุที่เหลือใช้มาใช้ประโยชน์ใหม่ฟื้นฟูหรือแปรสภาพใหม่กลับมาใช้อีก หรือจัดนิทรรศการเรื่องวิธีการกำจัดขยะอย่างง่ายที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน เป็นต้น

5.3.2 การสร้างข่ายความร่วมมือการจัดการขยะมูลฝอย

- 1) องค์กรภาครัฐต้องเป็นผู้สร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึงทุกครัวเรือน ทั้งนี้ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง โดยสม่ำเสมอ
- 2) องค์กรประชาชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในชุมชนอยู่แล้วต้องเป็นผู้ประสานและอาศัยพลังวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้เพื่อสร้างข่ายความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ทั้งนี้ต้องติดต่อกับองค์กรภาครัฐให้เข้ามาเป็นผู้ส่งเสริมให้คำแนะนำและช่วยประสานองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งถือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์เพื่อมาสร้างความเข้มแข็งในชุมชนขึ้น
- 3) องค์กรธุรกิจเอกชนเองต้องพยายามเข้ามาช่วยเหลือและเข้าร่วมเสนอความคิดเห็น รวมทั้งมีการดำเนินงานร่วมกันกับองค์กรภาครัฐให้มากขึ้น
- 4) องค์กรพัฒนาเอกชนควรเข้ามาปลูกฝังให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นร่วมกันและควรเป็นองค์กรที่คอยเชื่อมโยงบุคคลในองค์กรต่างๆ ในชุมชนตำบลให้เกิดเครือข่ายทางสังคมระดับจุลภาคจนกลายเป็นความหลากหลายและเป็นลักษณะที่เป็นพลวัตร
- 5) ผู้อาวุโส สามารถนำภูมิปัญญามาเชื่อมกลุ่มต่างๆ ในชุมชนได้ โดยกระทำในระดับเล็กแบบค่อยเป็นค่อยไป จนถึงระดับหมู่บ้าน และตำบลเกิดเครือข่ายอันมาจากการเรียนรู้ร่วมกันก่อให้เกิดพลังประชาชนขึ้นในการจัดการขยะมูลฝอย
- 6) องค์กรบริหารส่วนตำบลควรเป็นตัวหลักในการเชื่อมกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในชุมชนตำบลให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งนี้องค์กรเองก็ต้องมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส สามารถให้ประชาชนตรวจสอบได้เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความศรัทธาเชื่อถือ ก่อให้เกิดความร่วมมือในอนาคต รวมทั้งการพัฒนาในด้านต่างๆ ภายในชุมชนตำบลด้วย